

Balkan Youth Environment Assembly

Ми смо екосистем који може да напредује заједно!

23-25. фебруар - 16:00 - 18:00 ЦЕТ

Ко смо и за шта се залажемо

Балканска омладинска скупштина за животну средину (БОСЖС) је иницијатива цивилног друштва која организује за младе људе на Балкану да уче и разговарају о питањима животне средине која су им најважнија. Регионалну скупштину младих подржавају Главна група УНЕП-а за децу и младе (УНЕП МГЦИ) и организована је уочи Скупштине Уједињених нација за животну средину (УНЕА 5.2).

Као млади људи на Балкану видимо биолошку разноврсност постојећих екосистема и начин на који они имају и настављају да повезују традиционална еколошка знања и културно наслеђе.

Сви смо повезани у колективно благостање људског и нељудског живота на овим просторима.

Нема времена за губљење - на Балкану је сада потребна климатска акција.

Узимајући у обзир одлуку Савета за људска права да призна људско право на безбедну, чисту, здраву и одрживу животну средину, ми видимо живот у складу са природом као корист за наше здравље, нашу економију и наше опште благостање.

Наглашавајући међусобно повезану природу климатских промена, губитка биодиверзитета, деградације земљишта и загађења ваздуха и воде, од суштинске је важности да сарађујемо у региону на имплементацији мултилатералних еколошких споразума и еколошких процеса за нашу заједничку корист.

Позивамо владе, приватни сектор, невладине организације за јавно здравље и заштиту животне средине, синдикате, академске институције и друге организације цивилног друштва да науку о животној средини која се тиче хране, животиња, здравља људи и добробити ставе у први план доношења одлука.

Препознајући да су ресурси потребни за прелазак на рурална и урбану будућност позитивну на природу, примећујемо да је превенција деградације животне средине јефтинија од санације или губитка услуга екосистема, здравља и туризма.

Потврђујемо нашу посвећеност нашим заједничким екосистемима и подстичемо стварање висококвалификованих послова који служе животној средини и друштву.

Наше препоруке су теме:

- Климатска криза и природне катастрофе
- Природно наслеђе, биодиверзитет и традиционално еколошко знање
- Управљање животном средином и управљање загађењем
- Зелена енергија и технологија

Акција коју желимо

Климатска криза и природне катастрофе

Модел климатских пројекција предвиђају да ће пораст температуре, неправилни обрасци падавина, честе суше и поплаве вероватно порастати у наредним годинама. Последице поплава укључују штету имовине, уништавање усева и губитак стоке – са тешким економским последицама за заједнице. Све веће поплаве и суше на Западном Балкану, представљају веће ризике за привреду, флору, фауну и здравље људи. Постоји потреба да земље у заједничким сливовима на Балкану предузму заједничку акцију у смислу спремности, одговора и опоравка, како би се успешно прилагодиле предвиђеним променама.

Све чешћи и интензивнији екстремни догађаји током последње две деценије већ су нанели велику штету на Балкану. У 2014. години, историјске поплаве су проузроковале штету и губитке од преко 2 милијарде евра у Босни и Херцеговини и преко 1,5 милијарди евра штете и губитке у Србији. Прошлог лета били смо сведоци рекордних температура које су поквариле железничке шине, изазвале десетине пожара широм Балкана, приморале Албанију да потроши 200 милиона евра на увоз енергије и изазвале сушу у Албанији, Босни и Херцеговини и Србији. Рањивост региона на ове климатске шокове потврђује Међувладин панел о климатским променама [најновији извештај](#) показујући утицај климатских промена на нашу безбедност хране и воде, пољопривредну продуктивност и физичко и ментално здравље. Овакве врсте ризика ће се повећати у наредне две деценије – али мере предузимање мера могу нам помоћи да се прилагодимо утицајима. Налази извештаја потврђују потребу за јачањем имплементације [Стратегија прилагођавања ЕУ](#) како би регион Балкана постао отпорнији на климу и припремио се за неизбежне утицаје климатске кризе.

Решења заснована на природи могу да обезбеде исплатив екосистем и отпорност заједнице истовремено обезбеђујући добробит људи и биодиверзитет. Њихова примена као одговор на друштвене изазове остаје неистражена на Западном Балкану у поређењу са конвенционалном сивом инфраструктуром. На пример, тло је средина са микробима, корењем и микоризним гљивама које обезбеђују природно фиксирање азота, секвестрацију угљеника и услуге екосистема за задржавање воде.

Термоелектране на угља на Западном Балкану испуштају сумпор-диоксид, азотне оксиде и прашину који доприносе значајном нивоу загађења ваздуха и узрокују десетине хиљада смртних случајева поред трошкова здравствене заштите током кратког периода. Хитност ублажавања катастрофалних утицаја климатских промена захтева брзу транзицију са енергетских система заснованих на фосилним горивима на чисте енергетске системе са ниским садржајем угљеника.

Како временски обрасци постају неизвеснији у региону, владе на Балкану ће морати да предузимају све проактивније приступе како би осигурале безбедност и просперитет заједница. Потребна су снажна међународна партнерства – и улагања усмерена ка будућности у отпорност. Србија је постала једна од првих земаља у свету која је у потпуности ускладила своје законодавство са [Сендаи Фрамеворк](#) са првим свеобухватним оквиром управљања ризиком од катастрофа у региону Балкана. Радећи преко граница, све балканске земље могу пружити боља рана упозорења о катастрофама и климатским ризицима свим својим грађанима.

Препоруке

- Развијање климатских акционих планова као што је постепено избацивање угља и преусмеравање јавних средстава у инвестиције ка економији неутралној емисији угљеника, као што су: мере енергетске ефикасности, обновљиви извори енергије, решења заснована на природи као подршка [Циљеви ЕУ за емисију гасова стаклене баште до 2030](#), [Акциони план за нулту загађеност](#) и [Стратегија таласа обнове ЕУ](#).
- Улагање у културно наслеђе и традиционална знања народа староседеоца и локалних заједница на Балкану кроз решења за климатске промене заснована на природи, нпр. зелена инфраструктура за управљање поплавама.
- Развијање заједничких планова приправности, прилагођавања и ублажавања за маргинализоване и угрожене заједнице дуж слива реке Дрине у региону, усклађивање законодавне политике са [Сендаи Фрамеворк](#).
- Сви релевантни актери треба да предвиде, улажу и промовишу климатске иновативне интервенције у локалним заједницама како би се обезбедио низ еколошких бенефиција и створиле могућности за запошљавање инклузивне за маргинализоване и најугроженије заједнице које се баве постојећим неједнакостима на руралном Балкану.
- Владе држава чланица на Балкану треба да израде годишњи извештај са детаљима о статусу свих општих политика и пројеката како би их пратили и пратили њихов напредак у спровођењу својих климатских акционих планова. Ово би укључивало заједничку спремност, реаговање и координацију опоравка у случају поплава и суша.
- Развој интегрисаних стратегија одговора на климатску адаптацију под [Стратегија прилагођавања ЕУ](#), смањење ризика од катастрофа и прилагођавање засновано на екосистему, истовремено осигуравајући да ове политике буду недискриминаторне и инклузивне.

- Спровести Зелени договор за регион Балкана промовисањем акција за постизање кључних [Европски зелени договор](#) циљеви под [Стратегија ЕУ о биодиверзитету за 2030. годину](#) и [Акциони план ЕУ за циркуларну економију](#).

Природно наслеђе, биодиверзитет и традиционално еколошко знање

Људско здравље и благостање зависе од екосистема за услуге и користи као што су храна и слатка вода. Биодиверзитет подржава еколошке функције и процесе који доводе до предности које пружају екосистеми, укључујући пречишћавање воде и ваздуха, контролу штеточина и болести, опрашивање, плодност земљишта и отпорност на климатске промене. Интеракције између људи и биодиверзитета могу снажно утицати на здравље становништва, средстава за живот и одрживост интервенција јавног здравља. Системско размишљање укључујући [Једно здравље](#) и Оне Велфаре модели помажу нам да разумемо како расељавање дивљих животиња може довести до болести код људи.

Природна добра региона треба да се одрже и могу да генеришу нове пословне прилике и рурални развој кроз приступ новим тржиштима, прераду пољопривредних сировина у секундарне производе и еколошки туризам. Илегална трговина угроженим биљкама и животињама представља претњу по биодиверзитет и крађу природног наслеђа.

Урбанизацијом се губи традиционално еколошко знање и рурална култура. Истовремено, млади људи на Западном Балкану мигрирају због неједнаких могућности за образовање и каријеру. Разлика између руралних и урбаних подручја у приходима, могућностима за запошљавање и изгледима за младе треба да се позабави политикама и специфичним мерама усмереним на младе људе.

Препоруке

- Потребан је мониторинг животне средине и примена закона о животној средини, посебно у вези са заштићеним подручјима, врстама и стаништима.
  - Прихватите и примените [ЦИТЕС - \(Конвенција о међународној трговини угроженим врстама дивље фауне и флоре\)](#)
  - Размишљање о проширењу [Европска иницијатива за зелени појас](#)
- Инвестирати у иновативни паметни рурални развој и дигитализацију помоћу ИКТ технологија на начин који је у складу са традиционалним еколошким знањем. Ово укључује послове у прецизној пољопривреди, зеленој технологији и финансијско подстицање за отварање зелених радних места на руралном Балкану.
- Препознати везе између културе и животне средине и укључити образовања традиционалног еколошког знања у школама која се бави постојећом неповезаношћу између урбаних и руралних подручја.

- Омогућити обуку о одрживим праксама за фармере и друге који се баве производњом хране како би се избегла деградација тла и воде како би се осигурала сигурност хране и воде.
- Осигурати заштиту и рестаурацију 30% копна и мора , у складу са Агендом очувања 30к30.
- Препознавање еколошки осетљивих зона (ЕОЗ) и еколошки осетљивих подручја (ЕОП) које се сматрају заштићеним подручјима животне средине (ЕПЖС) у региону.
- Идентификујте и сматрајте одговорним за пословне операције екоцида које систематски уништавају, нарушавају и загађују екосистеме.

Управљање животном средином и управљање загађењем

Постоји неадекватна примена и примена постојећих закона и прописа о животној средини, као и недовољно ангажовање и дијалог локалних заједница у погледу заштите животне средине. Права на учешће у доношењу одлука о животној средини су смањена скраћеним роковима за коментарисање предлога који утичу на животну средину, као и недовољним приступом и дисеминацијом информација о животној средини које имају државни органи.

Дизајнирање отпада треба да буде приоритет јер системи управљања отпадом и даље не постоје. Не постоје инструменти политике који би подстакли проширену одговорност произвођача за пластични отпад. Уговор о пластици треба да садржи кључне принципе укључујући мере предострожности, превенцију, загађивач плаћа, међугенерациску једнакост и недискриминацију. Потребно је узети у обзир људе који живе у екстремном сиромаштву и бераче отпада, који су непропорционално погођени излагањем хемикалијама у пластичном и пластичном отпаду.

Препоруке

- Интегрисање еколошког образовања
  - Посвећеност ширењу образовних програма од најранијег узраста кроз образовни процес на интердисциплинаран начин у смислу узрока, ефеката и решења климатске кризе, губитка биодиверзитета, деградације животне средине и управљања животном средином. Осигурати везе са утицајима на животе, сигурност хране и здравље, укључујући традиционално знање о животној средини.
  - Развити зелену радну снагу у урбаним и руралним подручјима кроз програме изградње капацитета за младе који су фокусирани на науку и технологију животне средине.
- Процеси управљања оријентисани на живот
  - Политике подржане кроз најбољу доступну науку о квалитету животне средине, биодиверзитету и здравственом стању путем снажног интерфејса науке и политике.

- Развој механизма за олакшавање одвајања медицинског отпада и другог индустријског отпада у циљу спречавања ширења заразних болести, посебно за раднике на сегрегацији отпада на Балкану.
- Спровођење еколошких уговора, закона, прописа
  - Спровести Архуску конвенцију и омогућити право учешћа у доношењу одлука, нпр. коментарише развој догађаја са утицајем на животну средину, као и право на приступ правди за оспоравање јавних одлука које крше законе о животnoj средини, са нагласком на укључивање младих људи и Развити политике управљања отпадом и циркуларне економије у складу са најбољом праксом ЕУ. Фокусирање на спречавање пластичног загађења испод [Waste Framework Directive](#) и [Zero Pollution Action Plan](#).
  - Extended Producer Responsibility (EPR) Повећава учешће и ангажовање за главне произвођаче, индустрије, брендове и дистрибутере да развију и усвоје добро управљање хемикалијама и пластичним отпадом током његовог животног циклуса, као и да развију стратегије за прелазак на безбедне материјале за паковање, нпр. сертификоване основне и поморске материјале.
  - Extended Regulator Responsibility (ERR) олакшава хармонизацију управљања пластиком путем контролних механизма, може укључити забране биоразградивих супстанци за индустрију амбалаже, као и подстицаје за развој циркуларне економије.
  - Extended Consumer Responsibility (ECR) промовише најбоље праксе за појединце и заједнице за начин живота са ниским до нултим отпадом. Подстиче компаније да воде рачуна о отпаду у свом непосредном окружењу кроз активности рециклаже и транспорта отпада до локалних сакупљачких места отпада, као и коришћење обновљивих производа.
  - Владе могу обезбедити смернице и оквире политике за систематско и ефикасно управљање отпадом, забранити депоније, забранити нелегално спаљивање и одлагање необрађеног отпада.
  - Развити обавезујуће законодавство за индустрије које послују у њиховој земљи на Балкану како би домаће и стране компаније биле одговорне за загађење воде и земљишта.
- Партнерства на свим нивоима и секторима за добробит природе и здравих екосистема
  - Развити регионалну академску мрежу за унапређење научне, техничке и технолошке сарадње на мониторингу животне средине у циљу јачања управљања заједничким водама, земљиштем и услугама животне средине.
  - Министарства животне средине, заједно са партнерима из цивилног друштва и академским институцијама, треба да идентификују механизме за праћење индустријског/великог отпада међу локалним заједницама на Балкану и рутински тестирају квалитет воде како би осигурали да грађани нису изложени токсичном отпаду и другим штетним загађивачима.

- Ангажман ЕПР-ЕПР-ЕЦР на заједничкој одговорности према одрживим партнерствима и посвећености здравом екосистему и стварању одрживих радних мјеста изграђених према СДГ.

Зелена енергија и технологија

Зелена/обновљива енергија је енергија на коју сви треба да се фокусирамо сада да бисмо одржали будућност. Енергија је та која најмање штети природи и нашем здрављу. Значај обновљиве енергије као што је енергија ветра, сунца, биомасе и геотермалне енергије остаје неистражен и неразвијен у балканским земљама.

Изградња капацитета организација цивилног друштва у развоју и ширењу локалних пројеката могла би се постићи повезивањем регионалних пројеката и добрих пракси са фокусом на едукацију јавности о штети коју угљ, фосилна горива и необновљиви извори енергије наносе животној средини и наше здравље.

Балкан може играти важну улогу у максимизирању утицаја Европског зеленог споразума. Овај регион има велики, развијени капацитет обновљиве енергије, са значајно развијеним хидроенергетским капацитетом. Остављање Западног Балкана ван Европског зеленог споразума могло би довести до неједнакости цена електричне енергије са земљама ЕУ.

Препоруке

- Развој платформе кроз регионалне академске институције / мрежу експерата о познавању зелене и праведне транзиције за цивилно друштво за сопствено образовање, образовање породице и пријатеља.
- Подржите младе људе да учествују и учествују у заговарању зелене енергије.
- Улагати у проширење потенцијала и развој обновљивих извора енергије у региону као што су ветар, геотермална енергија, биома и соларна енергија поред већ коришћене хидроенергије.
- Позивамо да системи зелене енергије, као што је хидроенергија, имају боље алате за праћење, већу финансијску транспарентност, али и боље истраживање њеног утицаја на животну средину.
- Позивамо системе зелене енергије, као што је хидроенергија, да спроведу већу финансијску транспарентност, механизме јавних консултација, као и истраживање и праћење њиховог утицаја на животну средину пре покретања пројеката.